

VESTIGINGSPROBLEMEN

EMIGREEREN

II

Emigreren, het Vaderland voor goed verlaten, betekent een zwaar offer brengen. Vooral den boer die, omdat hij er zoo mee vergoed is, ook zoo gehecht is aan zijn geboortegrond, zal het wegtrekken naar elders niet meevallen. En dit geldt speciaal voor de boeren uit de zandstreken, voor de gemeenschapsmensen uit het Zuiden en Oosten van het land; voor den kleiboer, die op zijn min of meer geïsoleerd gelegen polderhoeve meer op zich zelf en den kleinen kring zijner huisgenooten aangewezen is, zal dit verbrekken van het contact met anderen misschien iets minder zwaar vallen.

Natuurlijk brengt de jonge boer en tuinder dit offer op de eerste plaats voor zich zelf, voor zijn eigen toekomst. Zij die achterblijven en daardoor op de eerste plaats de boeren en tuinders, mogen echter niet vergeten dat het ook in hun belang is, dat een deel van onze jongeren zich elders gaat vestigen. Bij het gebrek

door Prof. Ir. DEWEZ

aan ruimte op ons platteland betekent het heengaan van ettelijke tienduizenden summer standgenooten voor de boeren en tuinders van Nederland een zekere oplichting, hetwelk hun reeds daarom — afgezien nog van het besef van standsverbondenheid — de verplichting tot moreelen en ook financieelen steun oplegt.

Tegenover het wegtrekken van den jongen boer en tuinder naar elders mogen echter ook de niet-boeren niet onverschillig staan. Volgens een globale schatting zijn er in ons land 240.000 boeren en tuinders die een bedrijf exploiteeren en volgens een andere globale schatting hebben rond 40.000 jongeren uit de boerengemeenschap het nog niet tot bedrijfsleider kunnen brengen ondanks heel hun verlangen daartoe. Veertigduizend jonge, sterke kerels, waarvan velen reeds tien tot vijftien jaar lang wachten om een gezin te kunnen stichten en daartoe nog steeds geen mogelijkheid zien, en die voelen dat de beste tijd van hun leven om te kunnen werken aan den opbouw van een eigen bedrijf verloopt. Is het wonder, dat hun energie verslapt, dat zij moedeloos en verbitterd worden en dat er door dat alles een gedrukte, onrustige stemming over het platteland dreigt te komen? Begrijpt men het gevaar, dat daarin schuilt, niet alleen voor onze plattelandsgemeenschap, maar ook voor heel onze samenleving? Want waar zal deze in haar woelig heen- en weer-beweeg kunnen uitslaan, indien zij het kalme, effen, open strand der plattelandsgemeenschap zou moeten missen? Als men zich tracht te realiseren, wat het zeggen wil: op iedere zeven boeren één die niet aan den slag kan, ofschoon hij daarnaar haakt en er ook alle bekwaamheden toe bezit, dan zal men moeten inzien dat met de oplossing van het vestigingsprobleem voor den jongen boer en tuinder meer gemoeid is dan het belang van individu of groep, maar dat het een zaak is van nationale betekenis.

Daarom moet er ernstig naar gestreefd worden om voor dit probleem spoedig een goede oplossing te vinden: dit is in het belang van heel ons volk.

Om echter tot die oplossing te geraken zal er niet alleen van onze jonge boeren en boerinnen, maar ook van heel onze samenleving, op dit punt wat meer energie en ondernemingslust gevraagd moeten worden, dan tot nu toe terzake aan den dag gelegd werd. Er moet in ons allen weer wat van het pioniersbloed boven komen, dat onze voorvaderen bezaten, toen zij naar Zuid-Afrika, Noord-Amerika en zooveel andere plekken op de aarde heen trokken om zich een plaats te veroveren. Hen die bang zijn voor te veel sentiment in dezen of die in het ondernemen te veel avontuur meenen te proeven, de nuchtere zakelijken onder ons volk, zou ik eenigszins gerust willen stellen door hen er op te wijzen, dat het niet de slechtsten van ons volk zijn die naar elders zullen trekken. Zorgen wij er voor, dat zij een goeden start krijgen, dan zullen zij op den duur daar in den vreemde, geestelijk zoowel als materieel, voor hun geboorteland iets goeds tot stand kunnen brengen.

Wil de emigratie slagen, dan zal men er rekening mee moeten houden, dat onze geloovige boeren- en tuindersjongens, of zij nu katholiek of protestant zijn, hun geestelijke belangen minstens even goed als hun stoffelijke noden behartigd wenschen te zien. Wij zouden onzen jongen menschen zeker geen dienst bewijzen door hen in stoffelijk opzicht in het zadel te helpen, maar hen geestelijk den modder in te jagen. Omdat er bij het zich vestigen in den vreemde voor den jongen boer en tuinder groote geestelijke belangen op het spel staan, zal een ieder, die hier eenig begrip voor heeft het moeten toewijzen dat o.a. het Nederlandsch Episcopaat voor dit ondernemen zijn daadwerkelijke belangstelling toonde. Onafwijsbaar blijft dan ook voor ons de eisch, dat onze emigreerende jonge boeren, en tuinders in het nieuwe Vaderland in grootere of klei-

nere gemeenschappen onder eigen vertrouwde geestelijke en technische leiding, kunnen samenwonen.

Daarom ook praten wij niet over landverhuizing, over het wegtrekken naar den vreemde van een aantal op zich zelf staande individuen, die elders hun geluk eens willen beproeven. Het gaat hier om het uitlichten van een deel uit een sociale groepeerings, uit den boerenstand en het overbrengen van dat deel naar elders, zoodanig dat de banden met het geheel voorshands bestendig blijven. En daarom ook is emigratie allereerst een zaak, die den boeren en tuinders aangaat en waartoe heel de boerengemeenschap haar bijdrage moet leveren. In die boerengemeenschap neemt de Katholieke Nederlandsche Boeren en Tuindersbond een voorname plaats in en deze zou dan ook schromelijk in zijn taak te kort schieten als hij voor deze zaak niet meer over had dan alleen welwillende belangstelling. En omdat voor de oplossing van dit nationale probleem de boeren en tuinders de eerste en zwaarste offers moeten brengen, moeten zij ook recht van spreken en handelen hebben, ook waar het geldt de organisatie en de uitvoering; wie hun dit recht ontzegt miskent het sociale karakter van dit probleem.

Omdat het vestigingsprobleem voor den jongen boer en tuinder in zijn draagwijdte van nationale omvang is, mag echter ook van de Regeering verwacht worden, dat zij aan de oplossing van dit probleem haar volle medewerking tot steun van het ondernemen van de organisaties der boeren en tuinders geeft, opdat in een gezamenlijk streven van heel ons volk, een goede oplossing voor deze ernstige zaak verkregen worde.

Onze Zuivelbereiding (1)

Verplaatst van boerderij naar fabrieken

Bij herhaling kan men in de landbouwbladen lezen, dat de toekomst der Nederlandsche zuivelbereiding nog onzeker is, dat er nog vele en groote problemen in de eerstkomende jaren moeten worden opgelost om onzen naam van zuivelland bij uitstek weer met trots te kunnen uitspreken.

We danken dezen naam aan onze voorouders, die reeds in vroeger eeuwen veel melkvee hielden en, dank zij hun zin voor hygiëne, uit de melk op hun boerderijen prima producten wisten te bereiden. De Hollandsche en Friesche boerenboter had een goede reputatie in de Oostzeelanden, in Noorwegen en de streken langs den Rijn.

Bodemgesteldheid en klimaat waren in Holland en Friesland gunstig voor den grasgroei, zoodat vanaf de eerste tijden

door Ir. VAN WIJK

veel vee kon worden gehouden. Overstromingen, door zee en rivieren, belemmerden een groote ontwikkeling daarvan. In de 15e en 16e eeuw, toen de eerste dijken werden aangelegd en de eerste watermolens geplaatst, konden ook lagere gronden blijvend tot grasland worden aangelegd; de groei der Hollandsche steden met hun wereldhandel bevorderde eveneens de melkveehouderij, de zuivelbereiding en den handel in zuivelproducten, voornamelijk de boter. Amsterdam was in dien tijd de belangrijkste plaats voor den boterhandel met het buitenland.

De methoden van bereiding der zuivelproducten mogen, in vergelijking met thans, primitief zijn geweest, toch hebben onze voorouders een vermaard product weten te bereiden, dat bekendheid genoot in de geheele, toenmaals bekende wereld.

Voor de echt-Nederlandsche zin van onze boeren voor reinheid en properheid hebben dit mogelijk gemaakt. De gunstige ontwikkeling is met ups en downs doorgegaan tot aan de 70er jaren van de vorige eeuw, toen een wereldlandbouwcrisis ook de Nederlandsche zuivelbereiding overviel. De gevolgen der crisis deden zich gevoelen in abnormaal lage prijzen, die eveneens in de hand werden gewerkt door de knoeierijen in den boterhandel, die langzamerhand ingang hadden gevonden.

De uitvinding van de centrifuge — het werktuig voor de machinale ontrooming der melk — was een lichtpunt. Hierdoor werd de fabriekmatige zuivelbereiding mogelijk; in enkele jaren werden tal van zuivelfabrieken opgericht, aanvankelijk handkracht, later stoomzuivelfabrieken.

Voor Friesland betekende dit een geweldigen ommekeer, daar in een kort tijdsbestek de geheele boter- en kaasbereiding verhuisde van de boerderij naar de fabriek: verlaging der productiekosten, een betere en meer uniforme kwaliteit waren hiervan het gevolg.

Wat betekent bodemkartering eigenlijk?

Een van de meest actueele onderwerpen in de moderne bodemkunde of grondkennis is wel de bodemkartering.

Door wie wordt de bodemkartering beoefend en wat houdt ze feitelijk in?

De bodemkartering wordt beoefend door de Stichting voor Bodemkartering te Wageningen. Deze Stichting is een organisatie, die in 1945 door de Regeering in het leven is geroepen. In het bestuur hebben zitting verschillende hoofdamtbe-naren van het Departement van Landbouw, Visscherij en Voedselvoorziening zoals de heeren ir. A. W. v. d. Plassche, directeur van den Tuinbouw, ir. Tjallema, directeur van den Akker- en Weidebouw, ir. Mesu, directeur van den Cultuurtechnischen Dienst enz. Prof. dr. Edelman te Wageningen is directeur van de Stichting voor Bodemkartering en heeft de leiding van de karteringswerkzaamheden. Een staf van wetenschappelijke medewerkers is aan de Stichting verbonden en heeft de leiding in verschillende karteringsgebieden, zooals daar zijn Walcheren, Zuid-Beveland, Tholen, het Westland, het land van Heusden en Altena, de Bomme-lerwaard, de Maaskant, de Betuwe enz.

Bodemkartering is het maken van bodemkaarten

Een bodemkaart is wat men zou kunnen noemen een landkaart, waarop men kan zien welke gronden of bodemtypen er in een bepaalde streek voorkomen en hoe de verbreiding daarvan is. Op een bodemkaart van Noord-Brabant, als die eenmaal klaar is, moet men dus kunnen zien hoe de bodemgesteldheid van Noord-Brabant is.

Van welke principes wordt uitgegaan?

Bij de samenstelling van bodemkaarten gaat men er allereerst van uit, dat ze inzicht moet geven in de meer blijvende eigenschappen van den grond. Er wordt dus niet zoo zeer gelet op eigenschappen als: kaligehalte, fosforzuur-gehalte, zuurgraad enz. Niet omdat deze eigenschappen niet belangrijk zouden zijn, maar omdat deze eigenschappen gemakkelijk veranderd kunnen worden. Bovendien is het maken van kaarten waarop alleen maar vruchtbaarheidstoestand is aangegeven vrij kostbaar, terwijl ze snel zijn verouderd.

Er wordt dus meer op de blijvende eigenschappen gelet bij de bodemkartering omdat de gemaakte kaarten dan meer blijvende waarde hebben.

door Ir. PIJLS

Blijvende eigenschappen zijn b.v. het gehalte aan zandklei, leem of veen, de algemeene grondwaterstand, de hoogteligging, het gehalte aan groote hoeveelheden koolzure kalk, het humusgehalte enz.

Bij de bodemkartering is afgestapt van het idee dat de bovengrond alleen zalig-makend is bij het grondonderzoek. Steeds meer blijkt dat de ondergrond een zeer grooten invloed heeft op den plantengroei. Vaak blijkt deze invloed grooter te zijn dan die van de bovengrond. Het maakt b.v. groot verschil of men een zandgrond heeft, die zoo ver als men graven kan los blijft of dat daar op een halven meter een leembank voorkomt. Hetzelfde geldt voor een kleigrond of daar b.v. op 70 à 80 cm diepte een laag blauwe ondoorlatende klei voorkomt of dat deze kleigrond diep los is. Deze wetenschap is trouwens niet nieuw. De oudere boeren en tuinders zijn met deze wetenschap nog wel op de hoogte, maar ze is tientallen jaren verwaarloosd.

Bij de karteringen door de Stichting voor Bodemkartering wordt daarom gewerkt met het begrip bodemtype. Een onder een bodemtype wordt dan verstaan: een grond met dezelfde lagen en dezelfde op-eenvolging van lagen. Een kleigrond die diep los is, is dus een ander bodemtype dan een kleigrond die van boven dezelfde samenstelling heeft, maar b.v. op een halven meter een laag blauwe klei. Dit laatste is weer een ander type dan een kleigrond die op 50 cm diepte overgaat in los zand. Een hooge of lage grondwaterstand verdeelt een bepaalde grondsoort weer in meerdere bodemtypen.

Heeft men dus een bodemkaart voor zich van een bepaald gebied dan kan men daar dus op zien niet alleen of de bovengrond zwaar of licht is, maar ook b.v. waar droge en waar natte gronden voorkomen, waar slechte lagen in den ondergrond zitten, hoe het is met de reserve aan koolzure kalk enz.

3 Vormen van bodemkaarten.

Door de Stichting voor bodemkartering worden op het oogenblik 3 soorten kaarten samengesteld n.l. overzichtskaarten, detailkaarten en bedrijfskaarten.

Overzichtskaarten worden in opdracht van den Dienst Landbouwherstel gemaakt om van een vrij groot gebied snel een overzicht te krijgen van de daar voorkomende gronden. Zoo worden b.v. van Walcheren en de Betuwe overzichtskaarten gemaakt. Bij het maken van deze kaarten wordt vooral gelet op de geschiktheid van de voorkomende gronden voor een bepaalden bedrijfstak. Op de overzichtskaart van de Betuwe zal men dus kunnen zien waar geschikte tuinbouwgronden, geschikte fruitteeltgronden of bouw- en weigronden voorkomen. Overzichtskaarten kunnen dienen als basis voor allerlei cultuurmaatregelen. Men kan ze gebruiken bij ruilverkaveling, herverkaveling het maken van ontwateringsplannen, streekplannen, land- en tuinbouwbestemmingsplannen enz.

Detailkaarten worden gemaakt van kleinere gebieden zooals b.v. van gemeenten. Op een gedetailleerde bodemkaart kan men zien hoe de gesteldheid is van ieder perceel grond, zoowel wat den boven-, als ondergrond betreft. Dit soort kaarten hebben dus vooral nut voor de voorlichting in het algemeen.

Bedrijfskaarten ten slotte worden gemaakt van één bedrijf of zelfs één perceel. Deze kaarten geven een zeer nauwkeurig beeld van de bodemgesteldheid van zoo'n bedrijf of perceel. Ze hebben b.v. groot nut bij het aanleggen van drainage. In de Betuwe en het Westland worden verder vooral veel bedrijfskarteringen uitgevoerd in verband met het aanleggen van fruitaanplantingen en tuinbouwbedrijven.